

# RIZIKA A ŠKODY, KTERÉ PŘEDSTAVUJE PORUŠOVÁNÍ PRÁV DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ V EVROPĚ

*Informační kampaň 2021*



# RIZIKA A ŠKODY, KTERÉ PŘEDSTAVUJE PORUŠOVÁNÍ PRÁV DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ V EVROPĚ

© Úřad Evropské unie pro duševní vlastnictví

Reprodukce je povolena pod podmínkou uvedení zdroje.

Pandemie COVID-19 a z ní vyplývající nárůst nakupování na internetu a spotřeby digitálního obsahu ukázala v novém světle rizika a škody, které představuje porušování práv duševního vlastnictví v Evropě, a detailně poukázala na nebezpečí pro spotřebitele.

Pro spotřebitele je obtížné rozlišit mezi originálním a padělaným zbožím, zejména na internetu. Obecně platí, že jeden člověk ze tří (ačkoli v některých zemích jde o jednoho ze dvou) a v průměru téměř jeden z deseti Evropanů (9 %) uvádí, že byl oklamán a zakoupil padělek. Je pro ně rovněž obtížné odlišit legální zdroje digitálního obsahu od těch nelegálních <sup>(1)</sup>.

Se vzestupem obchodování na internetu – podle Eurostatu nakoupilo v roce 2020 on-line více než 70 % Evropanů – vzbuzuje stále větší obavy v oblasti ochrany spotřebitelů nejistota týkající se padělaných výrobků.

Společná studie Úřadu Evropské unie pro duševní vlastnictví (EUIPO) a Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) odhaduje, že padělané výrobky představují **6,8 % dovozu Evropské unie** v hodnotě **121 miliard EUR** a mají dopad na všechna odvětví, od kosmetiky a hraček, přes vína a nápoje, elektroniku a oblečení až po pesticidy a farmaceutické výrobky.

Padělatelé se dokáží v globalizované ekonomice rychle přizpůsobovat, přičemž zneužívají moderní logistická řešení a legitimní mechanismy pro usnadnění obchodu, a daří se jim v hospodářstvích, v nichž chybí pevné standardy v oblasti správy. Z důkazů vyplývá, že i když pachatelé trestných činů k nezákonnému obchodování nadále využívají všechny dostupné způsoby přepravy, z hlediska objemu a hodnoty zajištěného zboží dominuje přeprava námořními kontejnery. Kontejnerová námořní doprava zůstává hlavní cestou pro přepravu padělaného zboží pocházejícího převážně z východní Asie a zejména z Číny a Hongkongu, odkud pochází 80 % celkové hodnoty padělků zajištěných z kontejnerů na celém světě <sup>(2)</sup>.

<sup>(1)</sup> [European Citizens and Intellectual Property \(Evropští občané a duševní vlastnictví\)](#), říjen 2020, EUIPO

<sup>(2)</sup> [Misuse of Containerised Maritime Shipping \(Zneužívání kontejnerové námořní přepravy\)](#) (europa.eu, OECD-EUIPO, únor 2021)

## Významná rizika pro občany

Padělané výrobky představují závažná rizika pro zdraví a bezpečnost občanů, neboť obvykle nesplňují kvalitativní a bezpečnostní normy a mohou obsahovat nebezpečné přísady nebo složky: kvalitativní analýza, kterou vypracoval úřad EUIPO, ukázala <sup>(3)</sup>, že hlavní rizika jsou spojena s vystavením **nebezpečným chemickým látkám**.

Obavy ohledně škod způsobených lidem a na životním prostředí na základě výroby, používání a odstraňování padělaných pesticidů a chemických látek vedly donucovací orgány ke koordinaci pravidelných masivních přeshraničních operací v oblasti prosazování práva. Od svého spuštění vedly operace Silver Axe <sup>(4)</sup> k zajištění 1 222 tun nelegálních nebo padělaných pesticidů, herbicidů a hnojiv ze strany orgánů.

Hodnota celosvětového obchodu s padělanými farmaceutickými výrobky se odhaduje <sup>(5)</sup> na **4 miliardy EUR**. Hlavním způsobem přepravy padělaných farmaceutických výrobků obchodovaných na celém světě jsou poštovní a kurýrní služby. Během pandemie COVID-19 obavy z padělaných výrobků ještě více vzrostly.

Šíření padělaných léčivých přípravků, včetně antibiotik a léků proti bolesti, a dalšího zdravotnického materiálu, jako jsou osobní ochranné prostředky a roušky, na tento jev upozornilo, jelikož porušitelé práv zneužívají nejistotu občanů ohledně nově vznikající léčby a vakcín <sup>(6)</sup>.

---

<sup>(3)</sup> [EUIPO Dangerous Counterfeit Study.docx \(Studie úřadu EUIPO týkající se nebezpečných padělků\) \(europa.eu, červen 2019\)](#)

<sup>(4)</sup> Operace Silver Axe byla zahájena v roce 2012 a nyní zahrnuje téměř 30 zemí na celém světě, [Operation Silver Axe strikes for the fourth time seizing over 550 tonnes of illegal pesticides \(Operace Silver Axe udeřila po čtvrté a zajistila více než 550 tun nelegálních pesticidů\) | Europol \(europa.eu, Europol\)](#)

<sup>(5)</sup> [Trade in Counterfeit Pharmaceutical Products \(Obchod s padělanými farmaceutickými výrobky\) \(OECD-EUIPO, březen 2020\)](#)

<sup>(6)</sup> [Europol predictions correct for fake COVID-19 vaccines \(Europol správně předpověděl padělání vakcín proti onemocnění COVID-19\) | Europol \(europa.eu\)](#)

## Zapojení zločineckých organizací

Důkazy stále více potvrzují zapojení organizovaných zločineckých skupin do porušování práv duševního vlastnictví a spojitost mezi trestnými činy v oblasti duševního vlastnictví a další trestnou činností, jako je obchod s drogami, nucená práce, kybernetická kriminalita, podvody, podvody s doklady a praní peněz <sup>(7)</sup>. Trestné činy v oblasti duševního vlastnictví se v porovnání s ostatními nezákonnými činnostmi považují za výnosnou činnost s vysokou návratností investic, nízkým rizikem odhalení a poměrně mírnými tresty (kratší tresty odnětí svobody, nižší pokuty).

Pro porušitele práv je velmi výnosným trhem také digitální pirátství. Pouze v oblasti televize přes internetový protokol (IPTV) je každoročně generována **1 miliarda EUR neoprávněných příjmů** pomocí zpřístupňování a konzumace digitálního obsahu porušujícího autorské právo v EU <sup>(8)</sup>. Tyto nelegální služby, které poškozují tvůrce a legitimní podniky, v roce 2019 v EU využilo 13,7 milionu osob (tj. 3,6 % obyvatelstva EU).

## Porušování práv duševního vlastnictví na sociálních médiích

Kromě rizik v oblasti zdraví a bezpečnosti nákup padělaného zboží a přístup k padělanému digitálnímu obsahu často vede k narušení bezpečnosti a finančním ztrátám pro spotřebitele, kteří jsou aktivní na internetových obchodech, platformách a internetových tržištích a kteří rovněž využívají sociální média.

Nedávná analýza <sup>(9)</sup> zdůraznila zneužívání sociálních médií ve prospěch padělání a pirátství. Při přezkumu milionů veřejných diskusí na sítích Facebook, Twitter, Instagram a Reddit úřad EUIPO

<sup>(7)</sup> [EUROPOL-EUIPO Polycriminality Report 2.docx \(Zpráva č. 2 EUROPOL-EUIPO o polykriminalitě\) \(europa.eu\)](#)

<sup>(8)</sup> [IPTV Study \(Studie IPTV\) \(europa.eu\), listopad 2019](#)

<sup>(9)</sup> [Monitoring and analysing social media in relation to IP Infringement \(April 2021\)](#)

zjistil, že by jedna třetina konverzací o digitálním obsahu (35 %) mohla případně souviset s pirátstvím, přičemž pirátství v oblasti filmů a hudby je nejvíce diskutováno zejména na sítích Reddit a Twitter. Byl rovněž zjištěn značný nárůst diskusí souvisejících s pirátstvím během prvních měsíců na počátku pandemie na jaře 2020. Výzkum rovněž poukázal na to, že 11 % konverzací o fyzických produktech by se rovněž mohlo týkat padělků.

## Porušování práv duševního vlastnictví poškozuje legitimní podniky a zejména MSP

Porušování práv duševního vlastnictví má dopad nejen na spotřebitele, ale způsobuje také značné škody pro hospodářství EU. Má dopad na legitimní zájmy hospodářských subjektů v EU a zkresluje podmínky na vnitřním trhu. V legitimní ekonomice dochází každoročně ke ztrátě prodeje ve výši 83 miliard EUR v 11 hlavních oblastech, které jsou obzvláště náchylné k padělání, a to vedle 15 miliard EUR ztrát na daních a příspěvcích na sociální zabezpečení, a odhaduje se, že kvůli padělání je v těchto oblastech každoročně ztraceno 670 000 pracovních míst.

Porušování práv duševního vlastnictví poškozuje obzvláště malé a střední podniky (MSP). Podle [srovnávacího přehledu týkajícího se malých a středních podniků a duševního vlastnictví](#), vydaného úřadem EUIPO, jeden ze čtyř malých a středních podniků v Evropě uvádí, že utrpěl újmu v důsledku porušení práv duševního vlastnictví. 33 % společností, které vlastní práva duševního vlastnictví, jako jsou ochranné známky nebo patenty, uvedlo obecnou ztrátu obrátu, zatímco 27 % hlásilo poškození dobré pověsti a 15 % ztrátu konkurenceschopnosti kvůli porušování práv duševního vlastnictví.

Během pandemie podniky stále více využívaly [portál pro prosazování práv duševního vlastnictví](#), který vytvořil úřad EUIPO za účelem usnadnění výměny mezi držiteli práv a donucovacími orgány (celními úřady a policejními orgány), což naznačuje, že společnosti možná postihl vyšší počet porušení práv duševního vlastnictví.

V souladu s tím bylo rovněž potvrzeno pozitivní spojení mezi vlastnictvím práv duševního vlastnictví a hospodářskou výkonností, které je obzvláště silné v případě MSP <sup>(10)</sup>. Vlastníci práv duševního vlastnictví si vedou lépe než ti, kteří je nevládní. Celkově je v případě vlastníků práv duševního vlastnictví příjem na zaměstnance přibližně o 55 % vyšší než u podniků, která tato práva nemají. Tento vztah je obzvláště zřetelný u MSP. MSP, které mají práva duševního vlastnictví (ačkoli jich je méně než 9 %), mají o 68 % vyšší příjmy na zaměstnance než MSP, které žádná práva duševního vlastnictví nemají (po zohlednění ostatních příslušných faktorů) a vyplácejí také vyšší mzdy.

Podíváme-li se do budoucna, odvětví intenzivně využívající práv duševního vlastnictví obecně a zejména MSP, které inovují pomocí nových technologií, mohou očekávat, že budou hrát zásadní úlohu při vyvážení hospodářství Evropy z krize po pandemii.

## Chápání obchodních modelů porušujících práva a zapojení zprostředkovatelů za účelem lepšího prosazování práva

Lepší chápání obchodních modelů používaných porušiteli práv ke svému obohacení pomáhá přizpůsobit a posílit úsilí v oblasti prosazování při souběžném zapojování příslušných partnerů do boje proti padělání a pirátství.

Protože je porušování práv duševního vlastnictví v on-line prostředí stále viditelnější, hrají doménová jména významnou úlohu v řadě on-line obchodních modelů porušujících duševní vlastnictví, jež poškozují spotřebitele, vlastníky duševního vlastnictví a celý ekosystém doménových jmen. Počet doménových jmen na celém světě nyní přesahuje 375 milionů, a proto je doménový squatting (cybersquatting) skutečným problémem pro legitimní značky a spotřebitele a mohl by být obzvláště závažným problémem pro MSP, kterým často chybí zdroje pro aktivní monitorování své přítomnosti na webu, aby mohly odhalit doménový squatting a ochránit dobrou pověst své značky.

<sup>(10)</sup> [Firm level IP-contribution study \(Studie prospěšnosti duševního vlastnictví na úrovni podniků\)](#), EPO-EUIPO, únor 2021.

Nedávná analýza úřadu EUIPO <sup>(11)</sup>, která se zaměřila na 1 000 doménových jmen (podobných a variací) souvisejících s 20 zúčastněnými značkami, ukázala, že polovina z nich je považována za podezřelá, tj. že vede na internetové stránky prodávající padělky.

Úřad EUIPO provedl analýzu <sup>(12)</sup> správné praxe, kterou uplatňují registrátoři a registry, aby zabránili zneužívání doménových jmen k činnostem porušujícím duševní práva, jako je vypracování vhodných smluvních podmínek, omezení využívání proxy služeb, zabudování systémů za účelem ověření totožnosti držitele registrace a zjištění nekalé registrace domény a následného jednání.

Některé registry také zavedly procesy spočívající v odstraňování protiprávního obsahu na základě upozornění, přičemž se zaměřily na domény s nezákonným obsahem, a to ve spolupráci s veřejnými nebo donucovacími orgány. Spolupracují rovněž s vlastníky duševního vlastnictví a donucovacími orgány s cílem sdílet informace a omezit využívání doménových jmen, která porušují duševní vlastnictví.

Úřad EUIPO také prozkoumal využívání sociálních médií při porušování práv duševního vlastnictví, jako je hosting či streaming obsahu porušujícího tato práva nebo odkaz či reklama na tento typ obsahu prostřednictvím sociálních médií, přičemž kombinoval veřejnou komunikaci a komunikaci v uzavřených skupinách, jejímž cílem je překonat opatření k prosazování práv duševního vlastnictví.

Poukazuje se i na preventivní a nápravnou správnou praxi za účelem řešení porušování práv duševního vlastnictví.

## Spolupráce mezi zprostředkovateli

Kromě tradičních donucovacích orgánů (policie, celní úřad), jež jsou důležité pro prosazování práv duševního vlastnictví, existují další subjekty, které hrají stále důležitější úlohu, především jako

---

<sup>(11)</sup> [Focus on Cybersquatting: Monitoring and Analysis \(May 2021\)](#)

<sup>(12)</sup> [2021\\_Discussion\\_Paper\\_on\\_Domain\\_Names\\_FullR\\_en.pdf \(Diskusní dokument o doménových jménech 2021\) \(europa.eu, EUIPO, březen 2021\)](#)



zprostředkovatelé, jejichž legitimní služby jsou zneužívány porušiteli práv a kteří jsou často prvními, na koho se obrací držitelé práv snažící se zastavit porušování.

Elektronická tržiště otevírají rozsáhlé nové možnosti pro legitimní prodejce, pokud jde o vstup na nové trhy a přístup ke spotřebitelům. Mohou však být také zneužity k prodeji padělků.

Mnoho velkých elektronických tržišť již zavedlo programy na podporu držitelů práv při oznamování porušení práv duševního vlastnictví na jejich platformách. Mnozí držitelé práv nemusí o stávajících programech vědět nebo jsou zatíženi tím, že musí opakovaně poskytovat své informace na různých platformách. Mnohé platformy si nejsou jisté nebo nemohou snadno zkontrolovat, zda jednají se zákonným vlastníkem práv duševního vlastnictví, když jsou informovány o porušování těchto práv na jejich tržištích. Úřad EUIPO proto rozvíjí integrovanou zabezpečenou on-line službu s cílem usnadnit tuto spolupráci mezi držiteli práv duševního vlastnictví a elektronickými tržišti, přičemž odhaluje a odstraňuje položky, které porušují práva duševního vlastnictví, prostřednictvím portálu pro prosazování práv duševního vlastnictví.

S technologickým pokrokem, rozšiřováním elektronického obchodu a virtuálních tržišť a novými obchodními modely, jež rychle mění podobu hospodářského a sociálního prostředí, je třeba přizpůsobit mnohé aspekty týkající se registrace, využívání a prosazování práv duševního vlastnictví.

## Nové technologie a prosazování práv duševního vlastnictví

Technologie nabízejí řadu řešení na ochranu vlastnických práv a na obranu zákonných dodavatelských řetězců. Trh s technologiemi pro boj proti padělání je však velmi široký a komplexní. Technologie se vyvíjejí rychle a informace o nich nejsou snadno dostupné.

S cílem pomoci podnikům maximalizovat jejich ochranu před padělkami skrze využití nejrůznějších dostupných technických řešení byl vydán Průvodce technologiemi pro boj proti padělání <sup>(13)</sup> s cílem

---

<sup>(13)</sup> [2021 Anti Counterfeiting Technology Guide en.pdf \(Průvodce technologiemi pro boj proti padělání 2021\) \(europa.eu, EUIPO, únor 2021\)](#)

informovat podniky o hlavních typech technologií pro boj proti padělání, včetně zařízení pro elektronickou identifikaci nebo sledování, o tom, jak umístit značky na výrobky nebo obaly a o dalších chemických, fyzických, mechanických a digitálních nástrojích. Ukazuje nákladově efektivní a praktické způsoby, jak chránit práva duševního vlastnictví, a jasně popisuje požadavky na provádění a související náklady. Na základě tohoto průvodce má být vytvořen specializovaný vyhledávací nástroj, který pomůže společnostem nalézt řešení proti padělání, jež jsou nejvhodnější pro jejich podnikání.

Kromě toho se zkoumá potenciál technologie blockchain pro zajištění toho, aby logistické společnosti nebo donucovací orgány (jako jsou celní úřady v případě dovozu) mohly rozpoznat originální (ověřené) výrobky v jakémkoli místě dodavatelského řetězce. Plánuje se navrhnout a vytvoření infrastruktury, která bude otevřená a interoperabilní (tj. schopná navázat se na stávající řešení společností pro sledování a dohledávání a systémy analýzy rizik v oblasti prosazování) a jež bude také propojena s [portálem pro prosazování práv duševního vlastnictví](#).

Kromě sociálních, environmentálních a hospodářských škod může porušování práv duševního vlastnictví rovněž vést ke ztrátě dobré pověsti a může oslabit inovace, kreativitu a investice do výzkumu a vývoje.

Tato náročná krize nesporně poukázala na to, že je třeba zajistit udržitelná řešení pomocí určení osvědčených postupů a využití nových technologií v boji proti zločineckým organizacím, které vyrábějí, distribuují a prodávají padělané výrobky a pirátský digitální obsah. Pro boj proti této hrozbě je rovněž zásadní šíření účinných informačních kampaní.

V tomto úsilí je rozhodující význam posílení globální spolupráce mezi všemi zúčastněnými stranami, veřejnými i soukromými. Trestné činy v oblasti duševního vlastnictví by se opět měly stát evropskou prioritou jako součást boje proti mezinárodní trestné činnosti.

Podobně by mělo také pokračovat úsilí na mezinárodní úrovni s cílem zlepšit ochranu a prosazování práv duševního vlastnictví ve třetích zemích, zejména v Číně, Latinské Americe, jihovýchodní Asii a Africe, a to v rámci programů spolupráce, pro něž je úřad EUIPO prováděcím subjektem, čímž by se otázka padělků řešila u jejich možného zdroje.